WIKIPEDIA

Danski jezik

Ovaj članak ili neki od njegovih odlomaka nije dovoljno potkrijepljen izvorima (literatura, veb-sajtovi ili drugi izvori). Ako se pravilno ne potkrijepe pouzdanim izvorima, sporne rečenice i navodi mogli bi biti izbrisani. Pomozite Wikipediji tako što ćete navesti validne izvore putem referenci te nakon toga možete ukloniti ovaj šablon.

Danski jezik (danski: *dansk*) jeste skandinavski, germanski jezik indoevropskog porijekla i službeni je jezik u Danskoj. Oko 6 miliona ljudi govori ovim jezikom. Od toga 5,6 miliona živi u Danskoj. Većina Danaca govori standardni danski jezik, iako postoje regionalne i socijalne varijacije. Vrlo mali broj govori dijalektom. Danski se također govori na Farskim ostrvima i Grenlandu, gdje je ravnopravan s farskim i grenlandskim (iako je od 2009. službeni jezik na Grenlandu kalaallisut), a uostalom je i obavezan predmet u školama. Na Islandu je danski dugo imao status "najvažnijeg stranog jezika" u školama. Kad se radi o komunikaciji sa drugim nordijskim zemljama, danski je službeni jezik, a od 1973. ima status jednog od službenih jezika Evropske unije.

Danski jezik	
Dansk	
Države govorenja	Danska Farska ostrva Grenland
Regije govorenja	Schleswig-Holstein (Njemačka)
Broj govornika	~ 6 000 000
Rang	102
Jezička porodica	indoevropski germanski sjevernogermanski **danski**
Službeni status	
Služben u	Danska Farska ostrva Evropska unija
Jezički kod	
ISO 639-1	da
ISO 639-2	dan
ISO 639-3	dan (http://www-01.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=dan)
Također pogledajte: Jezik | Spisak jezika	

Sadržaj

Klasifikacija

U krugu indoevropske jezičke porodice, danski pripada sjevernogermanskoj (ili nordijskoj) grupi zajedno s islandskim, farskim, norveškim i švedskim.

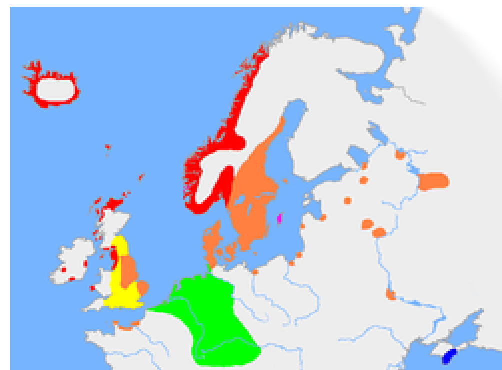
Bokmål (*Bokmol*) varijanta norveškog jezika može se smatrati danskim dijalektom. To je posljedica činjenice da su Danska i Norveška 400 godina živjele u uniji. Govornici švedskog također uglavnom razumiju danski, mada slabije od Norvežana.

Danski se izdvojio kao poseban skandinavski jezik prijevodom Biblije na ovaj jezik 1550. godine. Usljed vikinških ili danskih invazija, skandinavski je izvršio velik utjecaj na engleski jezik, naročito u lokalnim dijalektima Yorkshirea.

Standardni danski danas se zasniva na govoru Kopenhagena i okoline (*Rigsdansk*).

Karakteristike

Sa istorijskog stanovišta, danski je dijalekt zajedničkog Nordijskog jezika, koji je poznat iz 200. godine. Tek u 12. vijeku danski se počinje izdvajati. Karakteristična promjena u izgovoru danskog jezika u 12. stoljeću je redukcija samoglasnika a, i, u, koji se u nenaglašenim slogovima mijenjaju u "e". Nordijske riječi kao npr. *kasta*, *timi*, *morgunn*, na danskom dobivaju oblik *kaste*, *time*, *morgen*. Jedna druga karakteristika je redukcija slova "g". Ono jednostavno nestaje u nekim riječima, kao npr. *tie* (ćutati), *flue* (muha), a u drugim se opet mijenja u druge suglasnike, npr. *øje*, (oko) *skov* (šuma). Švedski jezik je do dan danas zadržao slovo g, pa se navedene riječi pišu *tiga*, *fluga*, *õga*, *skog*. Najzad se slovo "p" pisano iza vokala mijenja u "b", a suglasnici "t" i "k" mijenjaju se u suglasnike koji približno odgovaraju izgovoru, npr: *reb* (konopac), *uden* (bez), *kage* (kolač). Uporedite sa švedskim: *rep*, *utan*, *kaka*.

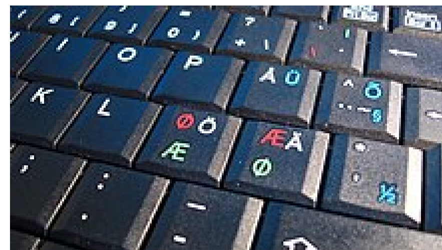

Na karti se može vidjeti rasprostranjenost različitih germanskih jezika u Evropi u 10. vijeku. Crvena boja predstavlja oblasti u kojima se govorio zapadnonordijski. Narančasta boja predstavlja oblasti u kojima se govorio istočnonordijski, dok zelena i ljubičasta boja predstavljaju ostale germanske jezike.

Među Germanskim jezicima moguće je izvesti neke zajedničke karakteristike u gramatici Nordijskih jezika. Kao prvo, određeni član kod imenica dodaje se na kraju imenice, kako u jednini tako i u množini, npr. *dag-en* (dan), *år-et* (godina), *dag-ene* (dani), *år-ene* (godine). Takozvani "enklitični" (dodati) dio nalazimo i kod glagola u pasivu: *føle-s* (osjeća se), *følte-s* (osjećalo se). Određeni član kod kombinacije pridjev- imenica tvori se dodavanjem "den" ili "det" ispred pridjeva: *den lang-e dag* (dug dan), *det ny-e år* (nova godina), a u množini "de": *de kær-e børn* (draga djeca). Ne postoji pravilo bez izuzetaka koje uvrštava imenice pod *en* i *et*. Ali ako je određeni član neke imenice "et", onda se i pridjev ispred te imenice mijenja, tako da se dodaje jedno "t": *et stor-t hus* (velika kuća). Ove "t - riječi" i "n-riječi" imaju veliki uticaj u danskom jeziku. Mnoge zamjenice, npr. također se mijenjaju po ovom sistemu. U danskom jeziku, kao i u norveškom i švedskom, glavna rečenica jasno se razlikuje od sporedne rečenice. U glavnoj rečenici, subjekat, objekat i priloški elementi mogu se rasporediti na razne načine: *Men jeg læste ikke avisen i går* / *Men avisen læste jeg ikke i går* / *Men i går læste jeg ikke avisen* (Ali jučer nisam pročitao novine). S druge strane, red u sporednoj rečenici je utvrđen: *Da jeg ikke læste avisen i går* (pošto nisam pročitao novine jučer). Zanimjivo je da u danskom jeziku postoje samo dva padeža: nominativ i genitiv. Uz to se mora navesti da sedam ličnih zamjenica ima i akuzativ, npr: *hun -hende -hendes* (ona-nju-njen).

Alfabet danskog jezika je ustvari latinica proširena sa slovima æ i ø, a od 1948. i sa slovom å, koje je do tada pisano kao aa. Slova c, q, w, x, i z, koriste se samo u riječima pozajmljenim iz stranih jezika, npr. *check*, *quiz*, *weekend*, *fax*. Ortografski je nemoguće odrediti izgovor slova, jer se ona izgovaraju na više načina. Danski jezik ima veoma komplikovana pravila izgovora, sa mnogo redukcija, glotalni stop (*stød*), i 10 samoglasničkih fonema. U vokalnom smislu postoji pak 17 zvukova. Slovo "a", npr. zvuči približno kao južnoslavensko "e" u riječi *sal* (sala), a opet u riječi *saks* (makaze) ono se izgovara kao naše "a". Suglasnika ima 21, onih zvučnih gotovo da i nema. Suglasnici "g" i "d" često se gutaju, ili je pak njihov izgovor nejasan ili mekan. Slovo "r" iza samoglasnika se ne izgovara: ono često produžava samoglasnik ili se mijenja u "å", koje u bosanskom jeziku najviše liči slovu "o".

Mijenjanje glagola je jednostavno. U sadašnjem vremenu dodaje se "er" ili samo "r" u svim licima i jednine i množine: *elsk-er* (ja, ti, on, ona, ono, mi, vi, oni volimo), *stå-r* (...stojimo). U prošlom vremenu dodaje se "ede" ili "te": *elskede / følte*. Postoji i nepravilno mijenjanje koje sadrži promjenu osnovnog samoglasnika: *jeg skyder* - *jeg skød* (pucam / pucao sam). Ostala vremena nastaju slično kao i na engleskom. U slučaju budućeg vremena ili u slučaju perfekta, koriste se pomoćni glagoli: *jeg vil spise* (jest ću) - *jeg har spist* (jeo sam). "Vil" dolazi od glagola *ville* - htjeti, a "har" od glagola *have* - imati.

Slova danskog alfabeta Æ, Ø i Å na tastaturi. Raspored na danskoj tastaturi označen je zelenim slovima Æ i Ø; crvena slova označavaju raspored na norveškim tastaturama, a slova Ä i Ö nalaze se na švedskim i finskim).

Pri brojanju se kombinuje njemački (jedinice dolaze prije desetica) i francuski sistem: šezdeset je tri puta 20, osamdeset četiri puta 20. Čak je 50 dva i po puta dvadeset.

Riječi se često spajaju u duge složene izraze, slično kao u njemačkom jeziku. To znači da je rječnik danskog jezika u principu neograničen, jer se sastavljanjem riječi kreiraju nove riječi. Najobimniji rječnici danskog jezika sadrže oko 200.000 riječi.

Rječnik danskog je pretrpio najviše uticaja od starijih i savremenih njemačkih dijalekata (naročito niski njemački). U srednjem vijeku danski prima mnoge riječi iz njemačkog, npr: *krig* (rat), *smuk* (lijep), *håbe* (nadati se), zajedno sa nizom izvedenih elemenata kao što su be-, bi-, -agtig, -bar, -hed, -inde, -mager, -eri. Poslije reforme 1536, još jedan broj riječi primljen je iz njemačkog: *gevær* (puška), *munter* (veseo), *anstrenge* (naprezati), *omsonst* (uzalud). Od 17. stoljeća veliki broj riječi posuđen je iz francuskog, npr: *affære* (afera), *nervøs* (nervozan), *genere* (smetati, remetiti), *partout* (apsolutno). Riječi iz engleskog jezika posuđene su mahom u 20. vijeku, npr: *klub*, *smart*, *skippe*, *okay*. Latinski i grčki također su imali uticaja na danski jezik. Izrazi iz ovih jezika su naravno prilagođeni danskom načinu mijenjanja i izgovora, npr: *præst* (sveštenik), *motor*, *telefon*, *krise*, *immun*, *senil*, *vital*, *skrive* (pisati), *imponere*, *cirka*, *ekstra*.

Primjeri danskih riječi i izraza

- Leg godt! - Lego kockice (prevod: leg - igrati, godt - dobro što znači Dobro se igrati!)
- Hej (Hai) - Zdravo
- God dag (Go'l dej) - Dobar dan.
- Danmark er et dejligt land (Denmark er it dajlit len) - Danska je divna zemlja.
- Tak (cak) - hvala

Vanjski linkovi

- Dansko-englesko-danski rječnik (https://web.archive.org/web/20060409080143/http://danish.nigilist.ru/)
- Rječnik danskog jezika (http://www.ordnet.dk/ods/)
- Rječnik danskih sinonima (https://web.archive.org/web/20060427042437/http://www.kryds.dk/bigsog.htm)
- Njemačko-danski rječnik (https://web.archive.org/web/20090601225531/http://www.ronzon.de/seiten/dansk1.html)
- dictionnaire Freelang (http://www.freelang.com/dictionnaire/danois.html) - francusko-danski rječnik
- Informacije o danskom jeziku (https://web.archive.org/web/20050721084225/http://www.dsn.dk/omdsn_en.htm)

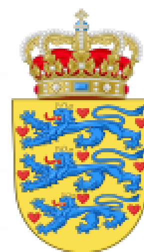
Commons ima datoteke na temu: **Danski jezik (https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Danish_language?uselang=bs)**

- Danska gramatika (https://web.archive.org/web/20090201172800/http://hjem.tele2adsl.dk/johnmadsen/Danish/danish.html)
- Korisni izrazi na danskom (s izgovorom) (http://www.loecsen.com/travel/discover_pop.php?lang=en&to_lang=19&learn-Danish/)

P · R · U (https://bs.wikipedia.org/w/index.php?title=%C5%A0ablon:Danska_po_temama&action=edit)

Danska po temama

Historija	Vikinško doba · Kalmarska unija · Reformacija · Danska-Norveška · Kolonizacija Amerikâ · Carstvo · Skandinavska monetarna unija · Okupacija u Drugom svjetskom ratu (Spašavanje danskih Jevreja) · Historija pošte i filatelije
Geografija	Gradovi · Tjesnaci · Krajnje tačke · Bivši okruzi · Općine · Ostrva · Regije · Rijeke
Politika	Ustav · Sudovi · Izbori · Parlament · Monarhija (spisak kraljeva) · Premijer (spisak) · Vanjska politika · Agencije za sprovođenje zakona · Političke stranke
Privreda	Danska kruna · Nacionalna banka · Kopenhagenska berza · Energetika · Porezi · Fleksigurnost · Telekomunikacije · Transport · Turizam · Kompanije
Vojska	Historija · Kopnene snage · Avijacija · Mornarica
Simboli	Zastava · Grb · Civilna himna · Kraljevska himna
Društvo	Demografija · Poštanski kodovi · Jezici · Obrazovanje · Zdravstvo · Religija · Kriminal · Seksualne manjine · Danci (spisak)
Kultura	Arhitektura · Umjetnost · Kinematografija (Glumci) · Fotografija · Folklor · Janteovski zakon · Muzika (Kompozitori) · Kuhinja · Danski jezik · Književnost · Moderni proboj · Dan Ustava · Sport · Javni praznici

Kategorija · **Portal**

P · R · U (https://bs.wikipedia.org/w/index.php?title=%C5%A0ablon:Slu%C5%BEbeni_jezici_EU&action=edit)

Službeni jezici Evropske unije

bugarski · češki · danski · engleski · estonski · finski · francuski · grčki · holandski · hrvatski · irski · italijanski · latvijski · litvanski · mađarski · malteški · njemački · poljski · portugalski · rumunski · slovački · slovenski · španski · švedski

Preuzeto iz "https://bs.wikipedia.org/w/index.php?title=Danski_jezik&oldid=3187684"